

Yttrande över rapporten Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037 LI2025/01587

Sammanfattning

Svenska Transportarbetareförbundet har via remiss 2021-09-30 beretts möjlighet att avge synpunkter på rapporten Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037. Rapporten presenterar de ekonomiska ramarna för utvecklingen och vidmakthållande av den svenska transportinfrastrukturen samt argumentation kring vad som är samhällsekonomiskt kostnadseffektiva och hållbart. Transport anser att vissa delar i planen är bra, däremot anser förbundet att det finns vissa brister i planens slutsatser och åtgärdsförslag.

Förbundets synpunkter

Transport har synpunkter på rapporten och förslagen som presenteras. Nedan följer de kommentarer som Transport anser särskilt viktiga.

Att infrastrukturen generellt ges mer resurser är positivt – om än inte tillräckligt.

Svenska Transportarbetareförbundet välkomnar att den eftersatta svenska transportinfrastrukturen ges mer resurser än tidigare år. Dock konstaterar vi att de föreslagna medlen för underhållet, järnvägen och ny investering i infrastruktur är fortsatt otillräckliga. Vi konstaterar att det är olyckligt att de ökade anslagen till det viktiga underhållet tränger undan medel till nödvändig investering av infrastrukturen. Det drabbar tillväxt, de regioner som hade hoppats på nya investeringar, möjligheten att vi gemensamt kan nå våra klimatmål samt våra medlemmars arbetsmiljö och arbetsplats. Vägen är för många av våra medlemmar dess huvudsakliga arbetsplats, en arbetsplats som i många fall präglas av en osäker arbetsmiljö. Med olyckor, fysiska och psykiska skador och i värsta fall dödsfall. Svenska Transportarbetareförbundet vill här påpeka att lastbilschaufför är ett av Sveriges farligaste yrken. Vägen, en chaufförs huvudsakliga arbetsplats, måste vara säker och välskött.

Att den nya nationella planen innehåller ett än mer tydligt fokus på underhåll är ur detta perspektiv mycket positivt. Då pothål och kraftigt slitage inte är något som någon varken vill ha på sin arbetsplats eller på vägen till den. Det betyder dock inte att viktiga nya investeringar i väg och järnväg skall trängas undan.

En chaufförs arbetsmiljö är inte heller bara vägen, utan också möjligheten att kunna ta en paus, helt avgörande för att fortsatt under arbetsdagen kunna köra säkert. I sammanhanget är det viktigt att påpeka att de viktiga rastplatserna måste bli fler, längre, större och bättre upplysta. Både för att 34,5 meters ekipage blir allt vanligare på våra vägar och för att antalet rastplatser idag är alldeles för få.

Samhällsnytta som en långsiktig prioritering

Svenska Transportarbetareförbundet har inga enskilda ståndpunkter eller ingångar i vilka enskilda projekt som skall prioriteras i den Nationella planen, det anser vi att expertmyndigheten själva måste göra självständiga analyser. Grundprincipen för framtaget av förslaget till Nationell plan är att investeringarna skall skapa största allmänna samhällsnytta. Det är såklart viktigt och helt centralt att våra gemensamma skattepengar hanteras så varsamt som möjligt, dock betyder inte det att det bara går att fokusera på vad som ger mest nytta här och nu utan att ta hänsyn även till de samhällsekonomiska vinsterna på långsikt. Den infrastruktur som vi bygger idag skall tjäna oss i många år. Samhällsnytta innefattar också mycket mer än bara nytta för pengarna, utan också att infrastrukturen skall finnas och fungera i hela landet, att företag och privatpersoner skall känna hög tillit till transportinfrastrukturen samt Sveriges beredskap. Att se samhällsnytta som en långsiktig prioritering hade på så sätt också inbegripit fler delar av vad som kan anses som viktigt för investering i infrastrukturen.

Upphandling och Offentlig-privat samverkan (OPS)

Trafikverket upphandlar idag nästan hela sitt kärnuppdrag. Svenska Transportarbetareförbundet anser att detta är en stor anledning till den dåliga kostnadskontrollen, kvalitetsproblem och svårigheter att färdigställa infrastrukturprojekt enligt utsatt tidsplan. Kompetensen och erfarenheten att underhålla den egna infrastrukturen saknas också på den ansvariga myndigheten. Att ta tillbaka förfogande över och verksamhet i egen regi kan kompetenser och erfarenhet stärkas över tid. Svenska Transportarbetareförbundet anser att detta skulle leda till en ökad samhällsnytta och ett mer varsamt hanterande av våra gemensamma skattemedel på sikt.

Att nya och komplicerade upphandlingsexperiment anses som en lösning på att satsningarna för underhåll och investeringar behöver öka är mycket riskabelt och oaktsamt. Svenska Transportarbetareförbundet motsätter sig helt att Trafikverket ska genomföra projekt genom offentlig-privat samverkan (OPS).

Inkludera ordning och reda på arbetsmarknaden i planen

Svenska Transportarbetareförbundet anser att Trafikverket som beställande och upphandlande myndighet måste värna ordning och reda på arbetsmarknaden. Som organiserande fackförbund inom transportnäringen vill vi uppmärksamma planens bristande analys av de stora problemen med fusk, social dumpning, illojal konkurrens och ren arbetslivskriminalitet som vi ser i transportsektorn. Som ansvarig sektorsmyndighet bör Trafikverket tydligare uppmärksamma dessa problem och föreslå åtgärder för detsamma.

Svenska Transportarbetareförbundet uppmanar Trafikverket att inkludera skrivelser i den nationella planen om att säkerställa ordning och reda på svensk arbetsmarknad, värna goda arbetsvillkor och kollektivavtalslikande löner, samt förhindrande av arbetslivskriminalitet. Den nationella planen bör på ett tydligare sätt konstatera att gällande svenska regler, kopplade till exempelvis arbetstillstånd och skattskyldighet, skall vara rådande. Det handlar inte bara om att på ett så bra sätt som möjligt säkerställa samhällsnytta, utan också rättviskonkurrens och det välstånd som skapas kommer den svenska ekonomin till del.

Trafikverkets myndighetsanslag

Den föreslagna nationella planen för åren 2026–2037 är den hittills mest omfattande satsningen på svensk transportinfrastruktur på mycket länge. En höjning av ambitionen leder till ett höjt tryck och ökade krav på ansvarig myndighet, Trafikverket. Regeringen har dock i 2026 års budgetproposition aviserat att Trafikverket ska åläggas ett generellt sparkrav om 900 miljoner över tre år. Redan genomförda och kommande nedskärningar i myndighetens förvaltningsanslag riskerar att kraftigt underminera den Nationella planens ambitionsnivå. Detta redan innan den Nationella planen har blivit verklighet.

Landsbygds- och infrastruktursdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se
LI2025/01587

Svenska Transportarbetareförbundet anser att dessa besparingar bör stoppas omgående.

Svenska Transportarbetareförbundet ställer sig mycket frågande till hur regeringen anser att det är tänkt att besparingarna på ansvarig myndighet i kombination med de höjda ambitionsnivåerna i den Nationella planen är tänkt att fungera tillsammans. Det är blir för oss uppenbart att regeringen saknar en helhetsanalys.

Stockholm den 19 december 2025

SVENSKA TRANSPORTARBETAREFÖRBUNDET

Tommy Wreeth
Förbundsordförande

Maja Nygren
Föredragande